

25
Fig. 6.

BELÜGYMINISZTERIUM

0716
SZIGORUAN TITKOS!

572
..... szám

10-1538/1959.

A MINÓSÍTÉS MEGSZÜNT
az 1995. évi LXV. tv. 28. §-ára
figyelemmel

1. sz.

**BM. népszámlálási
TÁJÉKOZTATÓ**

KIADJA: BM. TITKÁRSÁGA

1959.

I. sz.

**BM. népszámlálási
T Á J É K O Z T A T Ó**

TARTALOM

I. A Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1959. évi 25-ös számú törvényerejű rendelete.

II. A népszámlálás általános elvei.

III. A népszámlálás előkészítésével kapcsolatos belügyi feladatok.

Az összeíróbiztosok feladataival, és az összeíróívek kitöltésével kapcsolatos szabályokat a következő Tájékoztatók tartalmazzák.

I.

A NÉPKOZTÁRSASÁG ELNÖKI TANÁCSÁNAK

1959. évi 25. számú törvényerejű rendelete az 1960. évi népszámlálásról

1. §.

(1) Magyarország területén az 1959. évi december hó 31. és 1960. évi január hó 1. napja közti éjféli állapot alapulvételével általános népszámlálást kell tartani.

(2) A népszámlálással egyidejűleg össze kell írni a lakásokat és az intézeti háztartásokat, a lakóházakat, az intézeti és egyéb lakott épületeket.

(3) Az előző bekezdések rendelkezése alá eső adatoknak a helyszínen történő összegyűjtését 1960. évi január hó 10. napjáig az ország egész területén be kell fejezni.

2. §.

(1) A népszámlálás, valamint az azzal kapcsolatos összeírások [1. §. (2) bek.] körébe tartozó adatgyűjtések végrehajtása — a Központi Statisztikai Hivatal szakmai irányítása mellett — a tanácsok feladata.

(2) A népszámlálás előkészítéséért, lebonyolításáért és teljességéért a területileg illetékes tanács Végrehajtó Bizottságának elnöke a felelős, aki a népszámlálási munka közvetlen irányításával a népszámlálási felelőst bízta meg.

(3) Az összeírást és az adatoknak a helyszínen való közvetlen felülvizsgálását a tanácsok által erre a célra alkalmazott számlálóbiztosok és felülvizsgálók végzik, akiknek megbízása a Központi Statisztikai Hivatal hozzájárulásával történik.

(4) Az adatgyűjtést számlálókörzetenként, az adatgyűjtés közvetlen felülvizsgálatát felülvizsgálati körönként kell végezni.

3. §.

A népszámlálással kapcsolatos adatgyűjtés szakmai irányítását, az adatok feldolgozását és közzétételét a Központi Statisztikai Hivatal végzi és gondos-

codik a népszámlálás, valamint az azzal kapcsolatos összeírás céljára szükséges nyomtatványokról.

4. §.

(1) A népszámlálás adatgyűjtési és feldolgozási költségeit a Központi Statisztikai Hivatal költségvetésében kell biztosítani.

(2) A népszámlálási felelősöket, számlálóbiztosokat és felülvizsgálókat munkájukért díjazás illeti meg.

5. §.

A számlálóbiztosokat és felülvizsgálókat a népszámlálás, illetőleg az azzal kapcsolatos összeírások körébe tartozó tennivalók ellátásában közhivatalnokoknak kell tekinteni.

6. §.

A népszámlálás, valamint az azzal kapcsolatos összeírások körébe tartozó adatokat mindenki köteles a valóságnak megfelelően, a kívánt határidőben megadni.

7. §.

A népszámlálás, valamint az azzal kapcsolatos összeírások adatai hivatali titkot képeznek, amelyeket csak a Központi Statisztikai Hivatal használhat fel.

8. §.

Azokkal szemben, akik a népszámlálással kapcsolatos adatszolgáltatási, vagy egyéb törvényes kötelezettségüket megszegik, az állami statisztikáról szóló 1952. évi VI. törvény 15. §-ában meghatározott büntetőrendelkezéseket illetőleg a 16. és 17. §-okban foglalt szabálysértési rendelkezéseket (1955. évi 17. sz. törvényerejű rendelet 4. §-a az irányadó.

9. §.

A jelen törvényerejű rendelet kihirdetése napján lép hatályba; végrehajtásáról a Központi Statisztikai Hivatal elnöke gondoskodik.

Dobi István s. k.
a Népköztársaság
Elnöki Tanácsának
elnöke.

Kristóf István s. k.
a Népköztársaság
Elnöki Tanácsának
titkára.

II.

A NÉPSZÁMLÁLÁS ÁLTALÁNOS ELVEI

1. A népszámlálás célja, és programja:

A népszámlálás legfőbb célja, hogy megállapítsa az ország népességének számát, nem-, és korszerinti megoszlását — társadalmi — gazdasági összetételét — iskolai végzettségét, stb. és alapot szolgáltatson a különféle távlati tervek elkészítéséhez.

Az 1960. évi népszámlálás programjának összeállítására, az 1949. évi népszámlálás tapasztalatainak, valamint a kölcsönös gazdasági segítség tanácsában résztvevő országok népszámlálási programjainak a figyelembevételével készült el.

Az 1960. évi Magyar népszámlálás éppen úgy, mint a szocialista országok népszámlálásai, beleilleszkedik az 1960. év körüli világnépszámlálás keretébe. A Szovjetunióban pl. ez év január 15-én tartottak népszámlálást. A népszámlálásokat általában akkor tartják, amikor a népesség mozgása a legkisebb. Ezért Közép- és Kelet-Európában a népszámlálásokat általában a tél folyamán tartják. Hazánkban a legmegfelelőbb időpont a december 31-ről január 1-re virradó éjszaka. Ezért az 1960. évi magyar népszámlálás eszmei időpontja 1960. január 1 0 óra.

2. A népszámlálás során össze kell írni a népességet, lakóházakat, intézeti, és egyéb lakott épületeket, valamint lakásokat és intézeti háztartásokat.

A népszámlálás az alábbi kérdésekre terjed ki:

a) A népességre vonatkozó kérdések:

Név

Családi állás

Nem

Születés időpontja

1949. január 1-i lakóhely

Családi állapot

Házasságkötés éve

Gyermekek szám

Írni-olvasni tudás

Iskolai végzettség

Állampolgárság

Anyanyelv

Nemzetiség
Beszélt nyelvek
Földtulajdon, földbérlet, gazdaságnagyság
Foglalkozás
Foglalkozási viszony, alkalmazási minőség
Munkáltató (foglalkozási ág) munkahely
Alkalmazottak száma
Szakképzettség
Állandó lakóhely
Ideiglenes jelenlét

b) A lakásra vonatkozó kérdések:

A jelenlegi rendeltetése
A lakás használói, jelenlévői és helyiségei
A lakás felszereltsége (vízellátás, csatornázottság, villanyellátás, gázellátás, az árnyékszék elhelyezése, stb)

3. A népszámlálás szervezeti felépítése:

Az 1960. évi népszámlálás adatgyűjtésének végrehajtása — az előző népszámlálásokhoz hasonlóan — a tanácsok feladata. Az erre vonatkozó munkát a Központi Statisztikai Hivatal utasításai alapján a megyei, járási, városi, városi kerületi, és községi tanácsok által a népszámlálás idejére függetlenített tanácsi dolgozó (népszámlálási felelős) irányítja. A tanácsok felelősek a külterületek, a számlálókörzetek, felülvizsgálati körök, népszámlálási kerületek kijelöléséért és oktatásuk megszervezéséért, a számlálás lebonyolításáért, az adatgyűjtés pontosságáért és teljességéért.

A tanácsok népszámlálási munkáinak szakmai irányítását és ellenőrzését — a KSH területi szerveinek közreműködésével — a Népesedési és Szociálstatisztikai Főosztály Népszámlálási Osztálya végzi.

A népszámlálás végrehajtása a tanácsi szervek feladata. Ezért a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány Titkársága Tanácsszervek Osztálya a 1—17/1959./I. számú utasításában 1959. április 1-én intézkedett, hogy a tanácsok részéről is még április hónapban megtörténjen a népszámlálási szervezet felépítése. Az utasítás értelmében a fővárosban, a megyében, a megyei jogú városban, a járásban, a városi kerületben, a járási jogú városban, a községben a népszámlálás helyi előkészítését és végrehajtását a tanács VB. titkára, — tartós akadályoztatása esetén a VB. által erre a munkára kijelölt elnökhelyettes irányítja. Ezenkívül a fővárosban, me-

gyében, megyei jogú városban, valamint a 3000 lakoson felüli községben még népszámlálási előadót is kell kijelölni.

Az összeírás munkáját a számlálóbiztosok végzik, a helyi ellenőrzés a felülvizsgálók feladata. A számlálóbiztosok és felülvizsgálók kiválasztása a városi, községi tanácsok népszámlálási felelőseinek feladata. A számlálóbiztosok és felülvizsgálók kijelölését a KSH, a területi szervén keresztül hagyja jóvá.

Az 1960. évi népszámlálás lebonyolításához előreláthatólag 30—35 000 számlálóbiztosra és mintegy 10 000 felülvizsgálóra lesz szükség. A városok és községek területét számlálókörzetekre kell bontani.

A számlálókörzeteknek olyan nagyságúaknak kell lenni, hogy benne a számlálóbiztos az összeírást nyolc nap alatt el tudja végezni. Egy számlálókörzetben ezért kb. 300 összeírandó egyén lesz. Minden számlálókörzet alkot egy felülvizsgálókört.

Az összeírást 1960. január 2. és 10. között kell végrehajtani. Az összeírás az eddigi népszámlálástól eltérően lajstromos kérdőíven, kikérdezéssel történik.

A számláló biztosok töltik ki a kérdőívet az összeírandó egyén válasza alapján.

A számlálóbiztosoknak néhány főbb adatról (az összeírt személyek száma nemek szerinti részletezéssel, lakások száma szerinti részletezéssel, lakások száma, szobák száma, stb.) számlálókörzetenként összesítést kell készíteni. A számlálókörzeti összesítőkből a városi, községi népszámlálási felelős készíti a városi, községi összesítéseket. Ezek az összesítések a Népszámlálási Osztályhoz kerülnek, az összeírás teljes anyagával együtt. A területen (helyszínen) az összeírás anyagából más összesítés nem történik. A járási és megyei összesítéseket a Népszámlálási Osztály végzi még a fenti néhány kiemelt adatra vonatkozóan is.

III.

A NÉPSZÁMLÁLÁS ELŐKÉSZÍTÉSÉVEL KAPCSOLATOS BELÜGYI FELADATOK

1. A Belügyminiszter elvtárs 15. sz. parancsa a BM. szervek népszámlálásával kapcsolatosan az alábbiak szerint rendelkezik.

„A konspiráció biztosítása érdekében — a Központi Statisztikai Hivatal elnökével történt megállapodás alapján a Belügyminisztérium személyi állományából kijelölt összeíróbiztosok végzik az összeírást:

— a rendőrlaktanyákban, tanosztályokon és őrsőkön,

- a határórlaktanyákban, és a határőr őrsökön,
- a karhatalmi laktanyákban,
- a kormányórség objektumaiban,
- a Bv. őrség objektumaiban,
- a légoltalom objektumaiban,
- a tűzoltó tanosztályon,
- az egyéb belügyi tanosztályokon, és zárt objektumokban lakók között, valamint
- a BM. üdülőkben és kórházakban,
- a BM. lakótelepeken, valamint minden olyan háztömbben vagy lakóházban, ahol a lakóknak legalább a fele BM. alkalmazott,
- a börtönökben és internáló táborokban.

A felsoroltakon kívül a megyei (budapesti) főkapitány elvtársak kijelölhetnek olyan lakóházakat is, amelyeket belügyi, vagy egyéb fontos érdekből a BM. összeíró biztosaival akarnak összeírtni. (Ebben az esetben azonban az egész lakóházat a BM. szerveinek kell összeírni.)

A polgári lakóházakban lakó belügyi alkalmazottakat, akik a felsoroltakon kívül esnek a Központi Statisztikai Hivatal népszámlálási biztosaí írnak össze.”

A parancs szerint tehát a BM. állományából kijelölt összeíróbiztosok írnak össze a felsorolt objektumokban, vagy a kiemelt lakóházakban bent lakókat, (a nem BM. dolgozó polgári személyeket is) ezek lakásait és lakóházait is.

2. A BM. népszámlálási szervezeti felépítése.

A Belügyminiszterv elvtárs 15. sz. parancsában a BM. szervek népszámlálási feladatainak irányításával a BM. Titkárság vezetőjét bízta meg.

A) A BM. népszámlálás Operatív Bizottsága

A Belügyminisztérium országos parancsnokságai, az önálló főosztályok és osztályok megbízottaiból alakult.

Az operatív bizottság tagjai a Titkárság vezetőjének utasításai alapján irányítják, és szervezik saját szerveiken belül a népszámlálás lebonyolítását.

B) A BM. megyei (budapesti) népszámlálási felelősök

A BM. megyei (budapesti) népszámlálási felelőseit a megyei (budapesti) főkapitány elvtársak jelölték ki.

Feladataik:

- a) A megyei (budapesti) főkapitányság alá rendelt objektumokban (örsök, kapitányságok) és a főkapitányság által kijelölt lakóházakban a népszámlálás lebonyolítása.
- b) Részt vesznek a megyei (budapesti) népszámlálási értekezleteken. Az itt megtárgyalt lényegesebb feladatokról tájékoztatják a főkapitányság vezetőjét.
- c) Irányítják és ellenőrzik a BM. járási (városi) kerületi népszámlálási felelősök, a számlálóbiztosok és a felülvizsgálók munkáját.
- d) A BM. megyei (budapesti) népszámlálási felelősei által összeállított utca és házszámjegyzékeket (címeket) a megyében (Budapesten) lévő egyéb BM. objektumok (karhatalom és határőr egységek, börtönök, tanosztályok, stb.) utca és házszám jegyzékeivel (címeivel) kiegészítve a BM. megyei (budapesti) népszámlálási felelőseinek (TAJEKOZTATÓVAL együtt) megküldjük.

E jegyzékek átvétele után a megyei (budapesti) tanács népszámlálási felelőseivel megbeszélte időpontban vele együtt törölnék a tanácsi utca és házszámjegyzékből a BM. megyei (budapesti) utca és házszámjegyzékében szereplő címeket.

Amennyiben a megyei (budapesti) tanács népszámlálási felelőse a BM. utca és házszámjegyzékében szereplő címek törlését járási (városi) kerületi szinten kívánja megoldani, ezt a megoldást is el lehet fogadni. Ebben az esetben a BM. megyei (budapesti) népszámlálási felelősei adják át a területek BM. felelőseinek a járási (városi) kerületi BM. utca és házszámjegyzékeit. A BM. járási (városi) kerületi népszámlálási felelősök pedig a fentiek szerint törölnék a tanácsi jegyzékből a BM. címeket.

A BM. utca és házszámjegyzékében szereplő címek **titkos adatokat képeznek**, ezért a BM. népszámlálási felelősei azokat még a tanácsi népszámlálási felelősnek sem adhatják át.

A BM. megyei (budapesti) népszámlálási felelősei ez év szeptember 30-ig ellenőrzik e feladatok maradéktalan végrehajtását, és erről ez év október 5-ig küldjenek jelentést a BM. Titkárság vezetőjének.

- e) A BM. megyei (budapesti) népszámlálási felelősei tartsanak rendszeres kapcsolatot a megyében (Budapesten) lévő BM. objektumok népszámlálási felelőseivel, biztosítsák a BM. szervek egymásközi koordinációját és tájékoztatását.

Amennyiben a megyében (Budapesten) valamelyik BM. objektum címe megváltozik, vagy új objektum felvétele látszik szükségesnek, az objektum népszámlálási felelőse közölje a változást a BM. megyei (buda-

pesti) népszámlálási felelősével, aki a változást átvezeti saját jegyzékén, törölteti az új címet a tanácsi jegyzékből és haladéktalanul jelenti a változást a BM. Titkárságának.

- f) A BM. megyei (budapesti) népszámlálási felelősei az általuk összeállított utca és házsámjegyzék alapján tegyenek javaslatot a főkapitányság vezetőjének, a számlálóbiztosok és a felülvizsgálók kijelölésére. A számlálóbiztosok kijelölésénél vegyék figyelembe a személyek és lakások számát és annak a területnek a nagyságát, ahol az összeíróbiztosnak az összeírást végeznie kell.

A megyében (Budapesten) lévő egyéb BM. objektumokban az objektum népszámlálási felelős tesz javaslatot az objektum parancsnokának a számlálóbiztosok, és felülvizsgálók kijelölésére.

A számlálóbiztosok számát úgy kell meghatározni, hogy úgy a BM. lakások, mint az objektumok területén 1960. január 2-től 10-ig az összeírást el lehessen végezni.

A számlálóbiztosok és a felülvizsgálók létszámát a BM. megyei (budapesti) népszámlálási felelősei, valamint a BM. objektumok népszámlálási felelősei 1959. október 5-ig jelentsék a BM. Titkárságnak.

- g) A BM. számlálóbiztosok és felülvizsgálók részére 1959. november hónapban kétnapos tájékoztató jellegű tanfolyamot tartunk. A megyei (budapesti) népszámlálási felelősök biztosítsanak helyiséget a tanfolyam számára.

A BM. megyei (budapesti) népszámlálási felelősök a megyében (Budapesten) lévő nem rendőri objektumok népszámlálási felelőseinek utasításokat nem adhatnak, ezek irányítását felsőbb parancsnokságaik népszámlálási felelősei végzik.

A közös problémák (mint pl. az objektum jegyzékek esetleges módosítása, vagy a polgári népszámlálási szervekkel való kapcsolat) megoldása érdekében azonban a BM. szervek népszámlálási felelősei az adott területen (megyében, járásban, városban) hangolják össze munkájukat. A területi polgári népszámlálási szervekkel a kapcsolatot az összes az adott területen lévő BM. szerv részéről a megyei (budapesti) főkapitányság, illetve a járási (városi) kerületi kapitányság népszámlálási felelőse tartsa.

C) A járási (városi) kerületi BM. népszámlálási felelősök

A járási (városi) kerületi BM. népszámlálási felelősöket a megyei (budapesti) BM. népszámlálási felelősök javaslatára a kapitányságok vezetői jelölték ki. Munkájukat a kapitányságok vezetői, illetve a megyei (budapesti) BM. népszámlálási felelősök irányítják.

A járási (városi) kerületi BM. népszámlálási felelősök feladatai általában azonosak a megyei (budapesti) BM. népszámlálási felelősök feladataival, azzal a különbséggel, hogy ők ezeket a feladatokat járási (városi) kerületi szinten hajtják végre.

D) Az egyes BM. testületek

(Határőrség, karhatalom, bv., stb.) objektumainak népszámlálási felelősei

Az objektumok népszámlálási felelőseit az objektumok parancsnokai jelölik ki. Munkájukat felsőbb parancsnokságaik népszámlálási felelősei és az objektumok parancsnokai irányítják.

Feladataik:

Az objektumon belül az összeírás előkészítése, megszervezése és lebonyolítása.

Irányítják az objektumon belül a számlálóbiztosok és felülvizsgálók munkáját.

Biztosítják az objektumon belül lakók és ezek lakásainak összeírását, akkor is ha ezek nem BM. dolgozók.

Allandóan tartanak kapcsolatot a BM. megyei (budapesti) népszámlálási felelősével.

Ezekén kívül saját területükön végrehajtják a tájékoztató III. 2. pont f) alpontjában megszabott feladatokat.

Budapest, 1959. augusztus 12.

Dr. Nagy Lajos s. k. r. őrgy.
BM. Titkárság vezetője helyett

